

การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เพื่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม
ของสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ
**Using the Merit Principle 3 for Participatory Academic Administration of
the Office of Special Education Administration**

ณัฐรมนท์ เวียงมนตรา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Nutramon Wiangmontra
Mahamakut Buddhist University, Thailand
E-mail1: nutreumon2204@hotmail.com

Received: March 25, 2023; Revised: April 29, 2023; Accepted: May 2, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ แสดงให้เห็นว่าการศึกษเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมผ่านการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสับสนทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการ จัดสภาพแวดล้อม สังคม ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้โอกาสแก่ผู้ที่มีสภาพร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา และความรู้ที่ผิดปกติจากคนทั่วไป

ผลการศึกษา พบว่า การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เพื่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย การปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการบริหารงานวิชาการ โดยบทบาทหน้าที่ของสำนักงานการศึกษาพิเศษ การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดผลและประเมินผลสถานศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนำเอาหลักธรรมะเรื่อง บุญกิริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย มาปรับใช้เข้ากับหลักการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ก็ส่งผลให้เกิด ครูผู้สอนหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย และผู้ปกครองนักเรียนเต็มใจที่ให้ความร่วมมือกับสถานการศึกษาพิเศษที่อยู่ภายใต้หลัก หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย ส่งผลต่อผู้เรียนของสถานการศึกษาพิเศษ

องค์ความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ มีหน้าบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ประยุกต์เข้ากับหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทานมัย สีลมัย และภวานามัย ส่งผลดีต่อ ครูผู้สอนหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย และผู้ปกครองนักเรียนเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับสถานการศึกษา

สรุปโดยย่อ หลักการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 6 ด้าน ของสำนักงานการบริหารการศึกษาพิเศษ สามารถนำมาปรับใช้ในสถานศึกษาร่วมกับหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาพิเศษให้แก่ผู้มีความพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมือนคนปกติทั่วไป

คำสำคัญ: บุญกิริยาวัตถุ 3; การบริหารงานวิชาการ; สำนักงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

This academic article It shows that education is a learning process for the prosperity of individuals and society through the transmission of knowledge, training, and cultural integration. Creation of knowledge resulting from Provide an environment and society for people to continuously learn throughout their lives. and provide opportunities for people with physical, social, emotional, intellectual, and knowledge conditions that are unusual for the general public.

The results of the study found that the use of Boonkiriyaawattu principles 3 for participatory academic administration of the Office of Special Education Administration consists of academic administration operations of educational institution administrators, teachers, personnel, and basic educational institution committee members. that are involved in the operation Both in expressing opinions, making decisions, planning, and operating to achieve the objective or solve various problems that may occur with academic administration By the role and duties of the Special Education Office Academic administration includes curriculum and curriculum administration, educational curriculum development. Research to develop the quality of education Development of the learning process Internal supervision Measuring and evaluating educational institutions and educational quality assurance There is the introduction of Dhamma principles. There are 3 merit-making objects Thanamai, Silamai and Bhavanamai are applied to the principles of participatory academic administration. It results in Teachers or subordinates are satisfied with their performance in teaching and learning. Learners achieve academic achievement according to their goals. and parents of students are willing to cooperate with special education institutions that are under the principles The three principles of meritorious virtuousness, namely dānamai, sīlamai, and bhavanamāi, have an effect on students in special education institutions.

Knowledge of educational institution administrators Under the Office of Special Education Has academic administration duties, including curriculum and curriculum administration. Research to develop the quality of education Development of the learning process Internal supervision Measurement and evaluation and educational quality assurance

Applied to the principle of Boonkiriyaavathu 3 These include Thanamai, Silamai and Bhavanamai, which have a positive effect on teachers or subordinates being satisfied with their work. Learners achieve academic achievement according to their goals. and parents of students are willing to cooperate with educational institutions.

Brief summary of the principles of participatory academic administration in all 6 areas of the Office of Special Education Administration. Can be applied in educational institutions together with the 3 principles of Boonkiriyaavathu, in line with the aim of providing special education for people with disabilities to have a good quality of life like normal people.

Keywords: Boonkiriyaavathu 3; Academic administration; Special Education Office

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (หมวด 5 มาตรา 53) ได้กำหนดให้ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ได้ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่องค์กรวิชาชีพชั้นสูง นั้นคือ จะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีนั้น จะต้องบริหารงานแบบธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม หรือหลักการและเหตุผล เป็นสำคัญทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ยึดเอาความสำเร็จของงานส่วนรวม เป็นที่ตั้ง ยินดีรับฟัง คำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (สุทิน ลิปิยะชาติ, 2545) การปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการบริหารงานในองค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากสร้างความศรัทธา การยอมรับนับถือ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งยังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ (อนันตชัย พงศ์สุวรรณ, 2557)

การจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ ในส่วนการบริหารงานและการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาของรัฐ ด้านการบริหารงานวิชาการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งมีปัญหาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษา เนื่องด้วยจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีน้อย แต่มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายมีจำนวนมาก และการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน งานวิชาการที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนในฐานะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในสถานศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เกี่ยวกับการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานทางวิชาการ ทางด้านการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักบุญภิรยาวัตร 3 ของสถาบันการศึกษาสถาบันการศึกษาพิเศษ

แนวคิดการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการบริหารงานวิชา

การบริหารงานวิชาการเป็นอีกหนึ่งงานที่อยู่ภายในสถานศึกษาที่เป็นหัวใจหลักของการบริหารงานภายในโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานด้านวัดผลและประเมินผล หลักสูตรการออกแบบหน่วยเรียนรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนโดยตรง มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2547) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2550) กล่าวว่า ถ้ามองในด้านกระบวนการดำเนินงานแล้วการบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการเรียนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน หากมองการบริหารงานวิชาการ ในด้านงานของสถานศึกษา งานบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานการควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนการฝึกอบรมครูการนิเทศการศึกษาการเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษาการศึกษาวิจัยการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานที่รวมภารกิจของหน่วยงาน หรือสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงปรัชญาจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้รับบริการได้แก่ นักเรียน หรือบุคคลในชุมชนได้รับการพัฒนาตนเองด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยเฉพาะงานวิชาการจึงเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียนการจัดสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การประกันคุณภาพรวมถึงการจัดบรรยากาศเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ

สรุปได้ว่า งานวิชาการถือเป็นงานหลักที่สำคัญงานหนึ่งในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการที่ดีจะมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

อัมภา บุญช่วย (2548) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า โดยทั่วไปภารกิจหรืองานในสถานศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนมักแยกเป็น 6 งาน ในบางสถานศึกษาจะแยกย่อยมากหรือน้อยกว่านี้ก็จะขึ้นอยู่กับปริมาณของนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ แต่ไม่มีสถานศึกษาหรือโรงเรียนใดไม่ได้จัดให้มีงานด้านวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญหรือเรียกได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียน ส่วนงานด้านบุคลากร ธุรการ กิจกรรมนักเรียนและงานอื่น ๆ เป็นงานที่มาสสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้น งานวิชาการจึงมิใช่เพียงให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ทำเลขเก่งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขงานวิชาการยังเน้นถึงการไปประกอบอาชีพได้และเป็นงานที่รับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมืองที่จะออกไปช่วยพัฒนาประเทศในอนาคตด้วย

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2557) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการนั้นครูใหญ่จะ ต้องดำเนินการเกี่ยวกับแสวงหา และเขียนปรัชญาจุดประสงค์ของการศึกษาภายในโรงเรียนออกมาให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทาง ให้บุคลากรของโรงเรียน ปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมายผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี รู้จักแนะนำให้ครูรู้จักใช้และทำประมวลการสอนท ำโครงการสอนหรือบันทึกการสอน รู้หลักในการจัดตารางสอนจัดรายการวิชาต่าง ๆ ได้เหมาะสม เป็นผู้ให้การนิเทศ หรือหาผู้ให้การนิเทศมาให้การนิเทศแก่ครู รู้จักแสวงหาอุปกรณ์และแนะนำให้ครูใช้ตามกำลังความสามารถของโรงเรียนให้ครูรู้จักเลือกและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจัดห้อง สมุดให้ครูและนักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมให้ครูรู้จักวิธีการประเมินผลการเรียนการสอน รู้จักนำผลการสอบมาปรับปรุงครูในด้านการสอน

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2556) ได้บ่งชี้ว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้เข้าใจ และมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการทั้งทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องรู้และเข้าใจกรอบแนวความคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี จนสามารถนำไปดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลาง และในขณะเดียวกันก็สนองความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งสามารถพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอ ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงาน การให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการหาผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

อุทัย บุญประเสริฐ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา จึงเป็นรูปแบบของการบริหารโดยสถานศึกษาเป็นฐาน (School - Based Management - SBM) มุ่งเน้นให้การบริหารสถานศึกษา การบริหารการจัดการเรียนการสอน มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐาน สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติฯ โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ

ประภาศิริ คุณาคำ (2558) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการดำเนินการที่เกิดจากความระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการดำเนินการในการปฏิบัติงานได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการปรึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ และครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ เพื่อค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในโรงเรียน ตลอดจนกำหนดความต้องการ และการลำดับความต้องการของโรงเรียน
2. มีส่วนร่วมวางแผน เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ และครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดกลยุทธ์ และเป้าหมายของการดำเนินงาน
3. มีส่วนร่วมตัดสินใจ เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ และครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการทำกิจกรรม ดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
4. มีส่วนร่วมปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ และครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน
5. มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ และครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
6. การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ และครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมว่า การจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินการในการส่งเสริมและความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่างๆ ในชุมชน

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2553) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาไว้ดังนี้ 1.งานด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ 2. งานการเรียนการสอน 3. งานวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร 4. งานวัดผลประเมินผล 5. งานห้องสมุด 6. งานนิเทศการศึกษา 7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน 8. งานส่งเสริมการสอน และ 9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2556) ได้กำหนดภารกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1. การวางแผนงานวิชาการ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลและการจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับงานวิชาการ การทำแผนงานวิชาการ 2. การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดกลุ่มเรียน การจัดตารางสอน การจัดครูเข้ามาสอนตามตาราง การจัดครูสอนแทน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการ 3. การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา และการจัดหา จัดทำ ใช้บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน 4. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การจัดสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ จำนวนครูที่ผ่านการอบรมหรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการในรอบ 2 ปี การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 5. การวัดผลประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน ได้แก่ การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียน การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลการเรียน การจัดให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักฐานการวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน และ 6. การประเมินผลการจัดการงานวิชา ได้แก่ การประเมินผลการจัดการงานวิชา และการประเมินผลในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ เป็นงานดำเนินงานด้านวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานวัดผลประเมินผลและเทียบโอน การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน งานด้านวิจัยทางการศึกษา งานด้านนิเทศการศึกษา งานด้านห้องสมุด และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับด้านวิชาการ มีหลายหลักการที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาต้องการ กำหนดขอบข่ายและภารกิจในการดำเนินงานทางวิชาการ ซึ่งนับเป็นงานหลักที่สำคัญของการศึกษา เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางในด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน สถานศึกษาที่จัดการศึกษาไม่ว่าระดับใด ในแต่ละระดับช่วงชั้นจะมีหลักสูตรที่ใช้ร่วมกันคือ หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรที่จัดทำขึ้นตามบริบทของชุมชน คือ หลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นขอบเขตและภารกิจของการบริหารวิชาการจะครอบคลุม ตั้งแต่เรื่องหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดขอบข่ายและภารกิจ ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการไว้ดังนี้

1) **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา** สถานศึกษาจะต้องดำเนินในเรื่องการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและรายงานผลให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทราบ 2) **การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา** การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อ อุปกรณ์การเรียน 3) **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้** สถานศึกษามีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทางด้านเวลา ทักษะการเรียนรู้และนักเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการและการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้ การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) **การนิเทศภายใน** แนวทางการปฏิบัติ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในรูปแบบหลากหลาย และเหมาะสม ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา ติดตาม ประสานงานกับสถาบันการบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายใน สถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น 5) **การวัดผลและประเมินผลสถานศึกษา** มีการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา มีการวัดผลประเมินผล เทียบโอนการเรียนรู้และอนุมัติผลการเรียนในสถานศึกษา ดำเนินการจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น รวมทั้งจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตลอดจน เทียบโอนผลการเรียน และจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง และ สถานศึกษาดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ การจัดใหม่ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา ใน

ระดับสถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา โดยการ กำกับติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา และปรับปรุงพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดผลและประเมินผลสถานศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับหลักบุญกิริยาวัตถุ 3

บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญ หรือ วิธีการทำความดีสำหรับการพัฒนาตน เพื่อยกระดับจิตใจและพฤติกรรม โดยการขัดเกลากิเลสอย่างหยาบไปจนถึงกิเลสอย่างละเอียด ซึ่งประกอบไปด้วยหลักธรรม 3 ประการ คือ 1.ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ 2. ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล 3. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภavana นักวิชาการหลายท่านได้ให้อธิบายความหมายของหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ไว้ดังปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในที่มณิกาย ปาฎิการวรรค ได้กล่าวถึงบุญกิริยาวัตถุ 3 ในหมวด 3 ดังนี้ ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย ธรรมมีประเภทละ 3 ที่พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นตรัสไว้โดยชอบแล้ว มีอยู่แล้ว พวกเราทั้งหมดด้วยกันพึงสังคายนา ไม่พึงกล่าวแก่งแย่งกันในธรรมนั้น การที่พรหมจรรย์นี้จะพึงยั่งยืนตั้งอยู่นาน นั้นพึงเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ชนมาก เพื่อความสุขแก่ชนมาก เพื่อความอนุเคราะห์แก่โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ธรรมมีประเภทละ 3 เป็นไฉน บุญกิริยาวัตถุ 3 อย่าง คือ 1. ทานมัย (บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน) 2. ศีลมัย (บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล) 3. ภาวนามัย (บุญสำเร็จด้วยการเจริญภavana)

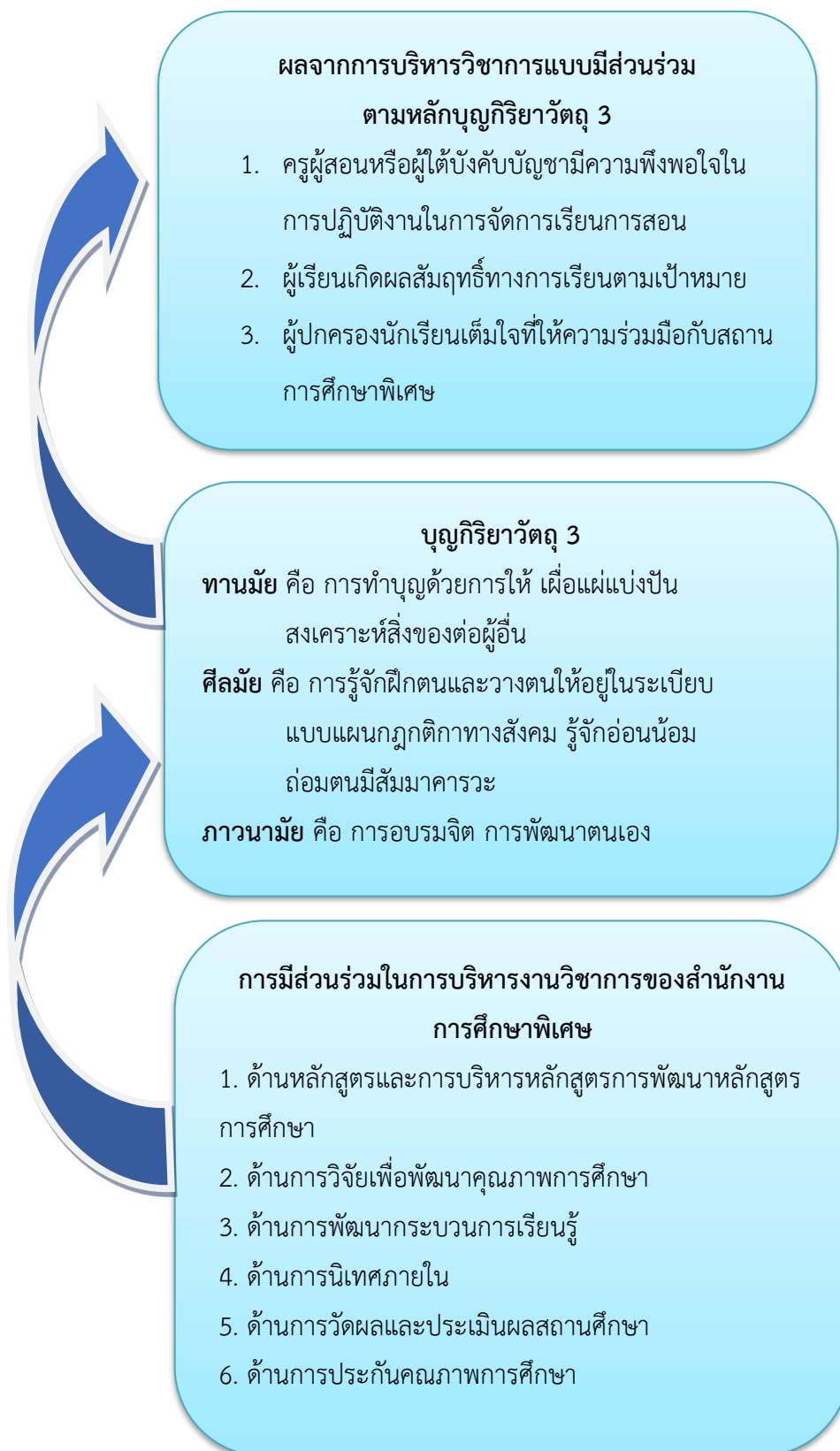
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2550) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ไว้ว่า บุญกิริยาวัตถุ 3 หมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี ทางทำดีประกอบด้วย 1. ทานมัย บุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการให้เป็นสิ่งของ) 2. ศีลมัยบุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการรักษาศีล) หรือ ประพฤติดีมีระเบียบวินัย 3. ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ (ทำบุญด้วยการเจริญภavana) คือ การฝึกอบรมจิตใจเจริญปัญญา

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2537) ได้ให้ความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ไว้ว่า เราเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นหญิงก็ดี เป็นชายก็ดี จะปฏิบัติศาสนาก็เอาตัวรอดได้ เพราะตนปฏิบัติซื่อตรงเหมือนพระโสดาบัน เป็นคนมีปัญญา ความเฉลียวฉลาด รู้จักบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ บัดนี้เราทำนทั้งหลายรู้จักพระศาสนา รู้จักพระรัตนตรัยแล้ว ได้พากันมาบริจาทาน ท่านกล่าวว่า

จากความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความหมายของบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้ว่า หมายถึงหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดีหรือวิธีการสำหรับพัฒนาตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยหลักธรรม 3 อย่าง คือ ทานมัย คือ การทำบุญด้วยการให้ สงเคราะห์สิ่งของต่อผู้อื่น การให้วิชาความรู้แนะนำในทางที่ดีแก่ผู้อื่น การสละกิเลสเครื่องมัวหมอง ศีลมัย คือ การรู้จักฝึกตนและวางตนให้อยู่แบบแผนกฎกติกาทางสังคม รู้จักควบคุมตนไม่ให้ทำชั่ว รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนมีสัมมาคารวะ ภาวนามัย คือ การอบรมจิต การพัฒนาตนเอง รู้จักขวนขวายหาความรู้ ไม่หวั่นไหวตามสิ่งแวดล้อม เมื่อมีสิ่งยั่วยุมารบกวนสามารถควบคุมอารมณ์ได้และให้เป็นผู้ที่ฉลาดทางปัญญา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงงามอันส่งผลต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พึงประสงค์ตามตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

องค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาสร้างความเป็นเลิศ

คำอธิบายขององค์ความรู้ใหม่ จากการเขียนบทความเรื่องการใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เพื่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ ผู้เขียนได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการ กล่าวคือการใช้ที่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาศึกษาพิเศษ มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายในด้านการวัดผลและประเมินผลสถานศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีการนำเอาหลักธรรมะเรื่อง หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย มาปรับใช้เข้ากับหลักการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ก็ส่งผลให้เกิด ครูผู้สอนหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย และผู้ปกครองนักเรียนเต็มใจที่ให้ความร่วมมือกับสถานการศึกษาศึกษาพิเศษ ดังแสดงได้จากแผนภาพ ได้ดังนี้

สรุป

การใช้หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เพื่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานบริหาร การศึกษาพิเศษ เป็นการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร มีส่วน เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับการบริหารงานวิชาการ โดยหน้าที่ของสำนักงานบริหาร การศึกษาพิเศษ บริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการ วัดผลและประเมินผลสถานศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีการนำเอาหลักธรรมะเรื่อง บุญ กิริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย มาปรับใช้เข้ากับหลักการบริหารงานวิชาการแบบมี ส่วน ร่วม ก็ส่งผลให้เกิด ครูผู้สอนหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย และผู้ปกครองนักเรียนเต็มใจที่ให้ความร่วมมือกับสถาน การศึกษาพิเศษที่อยู่ภายใต้หลัก หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 อันได้แก่ ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย ส่งผลต่อผู้เรียน ของสถานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2547). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เสริม สีนพรีเพรส ชิสเท็ม.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2556). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: ตรีนธสาร
- ประภาศิริ คุณาคำ. (2558). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2550). *การบริหารงานด้านวิชาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย,
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550). *ธรรมานุชีวิต ฉบับชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน บัณฑิต ธรรม

- สำนักงานการบริหารการศึกษาพิเศษ. (2555). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพเด็กพิการสำหรับผู้ปกครองที่มารับบริการภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2556). *แนวทางการบริหารจัดการในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครการบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุทิน ลีปิยะชาติ. (2545). การบริหารบ้านเมืองที่ดี. *นิตยสารทองถิ่น*. 2 (11), 30.
- อนันตชัย พงศ์สุวรรณ. (2557). *การบริหารการศึกษาในคลื่นความเปลี่ยนแปลง*. บุรีรัมย์: วินัย.
- อำภา บุญช่วย. (2548). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย